

"טעות אנוש" של שולמית לפיד הוא ספר מתח שלא מותח. למרבה הצער, הוא גם לא מצליח לפצות על כך באיזשהו ערך ספרותי // יובל אביבי

שולמית לא מוכנה להצטלם אז פינקנו אתכם עם תמונה של ילד הפלא

★★★★★
טעות אנוש
 שולמית לפיד, כתר, 220 עמ'
 אני די אוהב סרטי אימה, אבל אי אפשר לומר שאני מומחה לז'אנר. כמו האפיפיר, אני מתנחם בעובדה שבכל הנוגע לאימה, אני יודע מה אני אוהב. בסרטי הז'אנר די ברור לצופה ההדיוט מתי סרט הוא "טוב": כשאתה קופץ מספיק פעמים כהלה בכיסא. זה לא הכל, כמובן, וזה לא הקריטריון היחיד, אבל זה בהחלט חלק מהעניין. אותו דבר בספרי מתח, אני חושב: אתה אמור להיות במתח, לפחות בחלק מהזמן. ואם לא – דרוש פיצוי הולם באמצעות מס ערך מוסף. ספרות ז'אנר תמיד נמצאת

בבעיה: כיצד לשרת את כללי המשחק של הסוגה שבה היא משחקת, אבל מצד שני לפרוץ את המסגרת ולהתקבל כספרות איכותית. זה נכון לספרות מתח, לרומנים היסטוריים, למד"ב ולפנטזיה. כולם רוצים להימנע מבגידה בקהל הז'אנר הנאמן, אבל להצליח לפנות גם אל הקוראים ה"רציניים". בספר המתח "תיק נערך" שכתב דרור משעני (עורך הספר שלשמו התכנסו), למשל, אין הרבה מאוד מתח, אבל יש אמירה אינטנסיבית ואפלה על החברה שבה אנחנו חיים, על הסכנה המקננת בפרוורים ועל הטריגר הזעזועי שיכול בשנייה אחת להפוך אדם מצליח לטרנדית מהלכת. בספר כזה אפשר לסלוח לסופר על המחסור בכסיסית ציפורנים בזכות הרווח העמוק יותר, ששייך לפרוזה הקלאסית. אבל לפיד, כותבת מתח ותיקה שכבודה ודאי מונח איפשהו,

ספרים

תמונה דבליאית
 אנריקה וילה-מטאס. מספרדית: איתי רון. הוצאת רימונים, 279 עמ'

הליכה בין הטיפות היא סוג של כישרון. קשה לצעוד על הקו המפריד בין כתיבה צנועה וקלילה יחסית לבין התפלספות

טרחנית בלי ליפול לצד כלשהו. בתחילת הרומן וילה-מטאס מאזן את שני ההפכים באופן מוצלח למדי, אך מועד בהמשך אל תוך לוע כמעט פסאודואינטלקטואלית ונותר שם עד הסוף המר.

סמואל ריבה הוא מו"ל בגמלאות ואלכוהוליסט לשעבר. היעדרם של הספרות והשתייה בחייו מוביל אותו למשבר זהות ולחידה מפני המוות. ריבה ראה את קיומו דרך פריזמה ספרותית משכרת, ובלעדיה הגיע זמנו להמציא את עצמו מחדש. הידיעה ש"החכם עושה את הקיום לחדגוני, וכך הופך

עבורו כל אירוע קטן לפלא אם הוא יודע לקרוא אותו כספרות" לא מועילה לו יותר מדי. נטייה לדבלין בעקבות "יוליסס" של ג'ויס וחיייו של בקט אמורה לקרוב את הגאולה על ידי איחוד הפנטזיה הספרותית עם המציאות. ריבה וחבריו עורכים שם "לוויה" לעידן הדפוס, המקבילה לטקס האשכבה של פאדי דיגאנס בספרו של ג'ויס.

האם הכניסה הפיזית אל תוך עולם הספרות וקבורת העבר תביא מזור לגיבורנו? חבל שאף אחד לא סיפר לריבה עד כמה הדמיון והמחשבה חזקים מהמציאות. למרות הניסיונות לעמוד על הממד הפרודי שבסיטואציה, הסופר וגיבורו לוקחים את עצמם ברצינות רבה מדי. משפטים גמלוניים ומחסור בחדות לא מקלים על העניין ועל הקורא.

ולמרות זאת, לא הכל נורא כל כך. בתוך הרומן הרפלקטיבי הזה מחכרים אינספור הגיגים וציטוטים ספרותיים, חלקם מאירי עיניים כשלעצמם. מאחורי כולם מסתתר שיר אהבה ארוך לפרחה, על כוחה להשפיע על חייו וגם על מנבלותיה. בסופו של דבר, חציית הגשר של ריבה בין עולמו העשיר של ג'ויס לבין הצמצום הקודר של בקט היא נסיון יומרני ומעניין, הגדול על מידותיו של וילה-מטאס.

// יניב גפני

זנחה בצורה רומה את המתח לטובת מחקר היסטורי על "מכתבי הרצל", שעומדים במרכז הספר החדש, וקיוותה באמצעות זאת להעביר מסר כלשהו על החברה הישראלית ותפיסתה את העבר. היא מציגה בפנינו את רוח פרלמוטר, אשת מוסר בפנטזיה שנשלחת לחקור את תעלומת מותו של קולגה לשעבר. הייתי רוצה להמשיך את המשפט הזה ולכתוב שהיא נקלעת לתוך פקעת של אינטרסים וסכנות, אבל אני חייב להורות שלאורך כל הספר הרגשתי שהיא לא נקלעת לכולם.

המתח היחיד שנוצר הוא הציפייה לדבר מה שיקרה

המתח היחיד שנוצר הוא הציפייה לדבר מה שיקרה

פרלמוטר עושה כל מיני דברים, נוסעת מפה ולשם, מערבת כל מיני זיכרונות עבר שישמשו כאקדחים שמונחים על שולחן במערכה הראשונה כדי לירות במערכה האחרונה, מדברת עם אנשים על הפרשה שהיא חוקרת, אבל הכל נעשה במין שעמום מנומנם, שהמתח היחיד שהוא יוצר הוא הציפייה לדבר מה שיקרה.

כל זה, כאמור, היה נסלח ונשכח, אם מאחורי הפרשייה האפלה הזו (מוארת כמו סניף של סופר פארם, למען האמת) הייתה מסתתרת אמירה משמעותית על העבר הישראלי, על החברה הישראלית, על המוסר. משהו. כמו הגיבורה שלה, הזקנה פושה ברומן הזה. אני לא רומז, חלילה, לגיליה של הסופרת, אלא לאופי של הספר: הוא פשוט לא מצליח להיות ערכני – במתח, במסרים, וגם לא בכתיבה, שכוללת משפטים כמו "סימה שלוסברג היתה יפה מאוד. בלונדינית גבוהה, עם מותניים שאפשר להקיף בשתי כפות הידיים ועגלגלות נדיבה בחזה ובריכיים. יכלה להיות המודל של ה'חתיכה' וכך במקור, במירכאות - י"א

בקומיקס. הג'ינס השחורים היו דבוקים לרגליים הארוכות שעמדו על עקבים בגובה עשרה סנטימטרים, ושני הכפתורים הפתוחים בחולצה הלבנה רמזו על האפשרויות המענגות של מה שהוסתר מהעין". לא צחוק.